

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI

KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	44 L.
Fél évre	22 L.
Negyed évre	11 L.
Egy szám ára	1 L.

Felelős szerkesztő:

DR. NALÁCZY ISTVÁN.

Főszerkesztő:

GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.
TELEFON: 2-37. SZÁM.

A marosvásárhelyi gróf Teleki-könyvtár.

1822—1922.

Nem valami sok olyan jómóddal épített régi ház van Marosvásárhelyen, mint a Teleki-téka. Két utcára is nyílik frontja, ha meg belőlfelől kerülünk tágas, nagy udvarára, akkor tetszik csak meg igazán, mily hatalmas falai, oszlopai, tornácai vannak ennek a hatalmas épületnek. Kettős szárnya közül a keletiben van a Teleki-könyvtár. Rögtön látni rácsos ablakairól, nagy, vasas ajtajáról, hogy valami becses dolgot tartanak benne. Bizony, nagyon drága értékek rejtőznek ott.

Tudomány van ott könyvekbe foglalva, sok, sok világi bölcsesség, évszázados íráások, nyomtatványok gyűjteménye.

Valamikor a Teleki-téka többi részében is nagy élet folyt. Hangozások voltak az ambíusok, mikor még itt laktak a ház gazdái is, a Teleki grófok, a Wesselényi bárók. Ma azonban csendesség honol s a régi jó idők elmúltával csak az emlékezetnek szolgál itt minden.

Ámbár hiszen maga az a gróf Teleki Sámuel, (1739—1822.), aki ezt a nagyvezernyi könyvtárat alapította, inkább Bécsben élt, 83 esztendőre terjedt gyümölcsöző életében négy uralkodót is kiszolgált, de lelkében, szívében azért csak ide vágyott Marosvásárhelyre, ahová telepítette is 1801-ben nagyértékű könyvtárát.

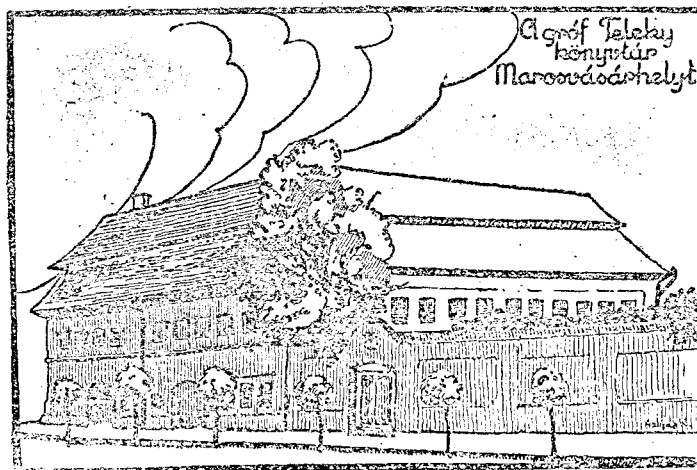
Kerek száz esztendeje annak is, hogy ez a dicső magyar, erős református tudós Teleki meghalt s azelőtt már hatvanöt évig gyűjtögette könyvtára anyagát.

Gondoljunk csak arra, hogy 100—150 esztendővel ezelőtt micsoda kis gyenge palánta volt minálunk a tudomány. Iskoláink se nagyszámmal voltak, tudós embereink mécsese meg alig világítottak tul egy-egy városi iskolán, egy-egy falusi parókhián.

Annál szebb, annál dicsőbb, hogy ilyen mostoha viszonyok közt akadt egy olyan jeles hazafi, egy olyan tudományokat munkáló magyar nagy úr, aki elgondolta, hogy neki vagyona is van, módjában is áll és jóvá is teheti annyi idők mulasztásait. Nekifogott tanulni külső-országokon, folytatta idehaza és tanult, amíg csak lámpája ki nem aludt.

Nemzetének kipalérozása volt a célja és jó példával járt elől a tanulásban is, a tudományos ismeretek összehalmozásában is.

Ha meggondoljuk, hogy csak a könyvszemlélő mesterség felfalálának is idestova 500 esztendeje, Teleki gróf meg 1822-ig majd mind ismerte, olvasta, tanulta az addig megjelent európai könyvek javarészt — mennyi dicső kort, szép időket, nagy embereket ismert ő meg könyveiből! Gyöngysem bűtivel szere-

tettel róttá belé megjegyzéseit kedves könyveibe, amikről mindig úgy beszélt, hogy felesége és gyermekei életén túl semmi sem becsesebb előtte, mint meghitt barátai, könyvei társasága.

Nagy, csarnokformájú teremben van a temérdek könyv, oszlopos, karzatos, bolthajtásos emeletes templomban. Mikor errefelé járt még 1816-ban Kazinczy Ferenc, egy másik nagy tudósunk, úgy emlékezik írásaiban a Teleki könyvtárról, hogy az álmélkodástól „öszverázattatott”, ahogy belépett ebbe a remek nagy helyiségbe.

De van is ott mit látni. Tiszta gyönyörűség az a tenger sok könyv a könyves almáriomokban szépen sorjában. Nem üvegesek a könyvszekrények, csak rácsosak, hogy a könyvek szellőzhessenek, meghogy a szép tolvajságnak eleje vétessék:

Mert bizony nem hiában fáradt annyit tudós gazdája könyveivel, de meg is hagyta utódainak, hogy *soha egyetlen könyvet se vihessen ki senki a könyvtárból; tanuljon ott, olvasson ott az olvasó szobában kiki, ha akar.* Ezért öröklődik fíró-fíra úgy ez a könyvtár is, ahogy testamentumában hagyományozta Teleki fiára, Ferencre; ő tovább Sámuelre, ő megint Sámuel nevű utódjára, majd Ádám grófra, ma pedig Teleki Károly grófra, hogy a könyvtárat meghíányosítani soha sem szabad, úgy kell annak maradni egy testben mindenkor.

Négy kötetes, nyomtatott latin nyelvű címtár igazít el bennünket a könyvek közl. Ebbe vannak összeírva a könyvek sarkára ragasztott számok, meg a könyvek címei. Van ott minden száz esztendő előtti időből való tudományra vonatkozó könyv. Nagy öreg bibliák, kapsos zsoltárok, jogi munkák, versek, históriák, csilágászati munkák, orvosi, mérnöki tudományokkal foglalkozók, statisztikák, csak nagyrészt idegen nyelveken, úgy hogy leginkább a deákos emberek érthetik meg ezt. Ott látjuk Mátyás király könyvtárának egyetlen erdélyi darabját is.

Vannak azért magyar könyvek is, amiket még a gróf felesége szerzett egybe. A felesége ugyanis jobban hozzá fért idehaza a magyar könyvekhez, mint a királyi udvarban élő férje. Egyik fia meg gyönyörű ásványgyűjteményt ajándékozott a könyvtárnak, úgy hogy ha még a képeket, szobrokat is hozzávesszük, bizony valóságos látványosság számba megy a Teleki-téka, amit érdemes megnézni.

Igaz, hogy ha ma is gyarapodó könyvtár volna ez a téka, meg hogy ha a gróf halála óta eltelt 100 esztendő alatt is folyton szaporodhatott volna, akkor nem csak megnéznénk, hanem többet tanulhatnánk belőle, mint így. Mert a tudomány mily haladást tett annyi idő alatt, mennyi könyv jelent meg az idő óta! És újabb könyv alig van a Teleki-tékában. Ez bizony nagy fogyatkozás; olyan forma ez, min ha valaki benn-

felejt a ládafiában száz esztendőn át valami emléket, aztán egyszer csak felfedezi, — örül neki, hogy megőriződött, de mai felfogás és gondolkodás szerint már csak emlékképpen tisztelheti tovább, nagyobb érték neki egy újabb találmányu dolog.

A Teleki-téka azonban ilyen megkövesedett állapotában is nagy kincs. Felfrissülünk, felbuzdulunk, ha látjuk, hogy mi rengeteg tudást halmazott össze tudós alapítója, aki éppen a főbejárattal szemben van lefestve életnagyságban, a Szt. István rend díszöltözetében. Valami szép szál ember lehetett és szinte tárt karokkal fogadja az érkezőt, mintha ajánlaná az érdeklődő figyelmébe tékáját, hogy lássa, olvassa más is az ő szellemi kincsét, dus örökét, amit mindnyájunk épülésére gyűjtött és hagyott reánk.

Gulyás Károly.

„Ki a faluba!”

Falun jártam. Kényes természetű egyházi kérdés tette utamat szükségessé és azzal az aggodalommal indultam el, hogy e kényes kérdés visszás érzéseket fog a falu népénél támasztani. Istennek hála, nem így történt. Kellemesen csalódva jöttem haza, mert a falu népével megértettük egymást s ha voltak is kezdetben félreértések, a lelkész vezette beható tárgyalások folyamán elenyésztek.

Ez az alapján kicsi dolog adja tollamra azt az óhaját, hogy bár minden magyar faluban az volna a helyzet és hogy ha találkoznak is a felvetendő kérdésekben ellentétek, — amint-hogy igen gyakran, természetszerűleg találkozniok kell — ezek mindig az egymás megértésére való törekvés melegeben olvadjanak föl. És eddig tett tapasztalatom szerint ennek nem is volna akadálya.

Különösen megnyugtató e részben, hogy a magyar falu népe általában nem értelmetlen, sőt az a bizonyos tulajdonság sincs meg nála, mit tudós Brassai Sámuel „értetlenség”-nek nevez, érve ez alatt a meggyőzéstől való merev elzárkózást, a saját gondolatához való makacs ragaszkodást. Ami a megértést *egyes helyeken* ma még akadályozza, az *többnyire* két dologra vezethető vissza. *Egyik* a föld népe egy részének túlzottan anyagiasság gondolkodása, *másik* egy előítéletes bizalmatlanság a tanult emberek, a kabátosok iránt. E két dolog egyike se olyan azonban, amivel ne lehetne megküzdeni, sőt nyugodtan állítom, hogy ez a küzdelem nem is igényel valami nagy erőfeszítést.

Ami ugyanis az elanyagiasodást illeti, ma már nem nehéz a gazdasági élet legtermésze-

sebb igazságaként utalni arra, hogy *nemcsak kenyérral él az ember*. A megsúlyosodott élet folyton növekvő nehézségei adják értésünkre annak tudatát, hogy *csupán e nehézségek ellen harcolva, felesleges erőpazarlást végezzünk*. Hiszen a megnövekedett nehézségek Európa általános gazdasági rendjének bizonytalanságából származnak. Ezek ellen az egyes ember küzdelme meglehetősen meddő, sikerrel nem kecsegtető. A józan takarékoság az egyetlen, ami itt valamelyes lehetőségét nyújtja a védelemnek. De csakis védelemre: a mindennapi szükséglet biztosítására lehet szorítkoznunk. A tőkegyűjtés, mit a béke szép napjaiban, mint mindenki által megvalósítható lehetőséget irtelő a nemzetgazdasági tudomány, ma az egyes emberre nem lehetséges. Nincs tehát miért ebben keressük a földi üdvösségünket, mikor az üdvösség a földön csak azzal valósulhat meg, ha a föld fölé emelkedünk. Igyekezzünk tehát népünkkel ezt az egyébként elég kézzel fogható valóságot megértetni és ha ezt tettük, elhárítottuk az utból együttérzésünk egyik leglényegesebb akadályát, még ha nem is bírja beszélnünk azt a bizonyos népies zamatot, mit igen sokan a néppel való érintkezés elengedhetetlen követelményének tartanak és ennek hiánya miatt tartózkodnak az érintkezéstől.

És ugyanaz a helyzet a néppel való megértetésünk másik nagy akadály: a városi, kabátos ember iránt érzett bizalmatlanság dolgára nézve is. Ne kutassuk, hogy ez a multban mennyiben volt jogosult, de lássuk be, hogy a multban volt ennek valami alapja abban a különbségben, ami a hatalommal és pedig többnyire a hivatalos hatalommal rendelkező kabátost a hivatalos rendelkezések teljesítésére kötelezett tömegektől elválasztotta.

Ma azonban ez nincsen így. Ma a magyar tanult ember és a nép mint parancsoló és mint engedelmeskedő nem állnak szemben egymással, tehát egymás mellett is van helyük. *Egymás melé parancsolja a közös érdek*. Hisz kabátosnak, népnek egyaránt a magyarság létének megmentése, jövő fejlődésének biztosítása az érdeke. Nem nehéz bizonyítani, hogyha mi, magyarok, élni s nem nyomorultan tengődni akarunk e földön, *azt csak mint magyarok*, fajiságunk, nyelvünk és erkölcsünk gondos megővésével *tehetjük*. De ezt együttesen, vállt vállhoz vetve kell tennünk. A bizalmatlanságnak tehát nincs értelme. Az csak soraink megbontását és ezzel erőnk csökkenését eredményez-

heti. A falu magyar népe meg tudja azt érteni és — mint a tapasztalat bizonyítja, — meg is érti. Nézzünk tehát mi magyar tanult emberek mind gyakrabban ki a faluba.

Ha a francia államférfi a háboru előtt hazája boldogulásának irányát azzal a jelszóval kívánta jelezni, hogy „vissza a faluba”: — ugy most ezen az államterületen élő magyarságnak jelszava lehet:

Ki a faluba!

Dr. Várady Aurél.

A magyar Szövetség köréből.

A Magyar Szövetség „Választásokat Vezérlő Bizottsága” Ugron István elnöklele mellett május 6-án értekezletet tartott az új választásokkal kapcsolatos képviselő jelölések tárgyában. A sepsiszentgyörgyi kerületbe a Magyar Szövetség háromszékmezei tagozatának egyhangu határozatára tekintettel, képviselőül Sándor József Emke alelnök-jótitkárt jelölte, miután a megelőzőleg jelölt dr. Ferenczi Géza a képviselő-ségre nem reflektált. A zilahi választó kerületbe képviselőül Willer József volt lugosi polgármestert, az elhalálozás folytán megüresedett szenátorságra a szilágy-somlyói kerületbe dr. Grandpierre Emil volt főispán-kormánybiztost jelölte. A Magyar Szövetség alapszabály tervezete a vidéki tagozatoknak tanulmányozás végett megküldetett.

Az intézőbizottság az eredeti tervtől eltérően nem május 18-án, hanem május 27-én délelőtt 10 órakor tart értekezletet az alapszabályok végleges megállapítása tárgyában.

KÜLFÖLD

Az angol békeegyezmény. Lloyd George nem tud belenyugodni abba, hogy az ő kezdeményezte genouai konferencia sikertelenül oszlojon szét. Otthon, politikai ellenfelei máris azt hangoztatják, hogy őt terheli a legnagyobb felelősség a mai helyzetért, mert ő volt az, aki az erőszakos békeszerződéseket annak idején elfogadta. Érthető, ha most mindent megtesz, hogy a mult bűnét is enyhítse, másfelől Anglia tekintélyét és azét a magáét is megmentse. Ezekre az okokra vezethető vissza az új békeegyezmény, amelyet Lloyd George terjesztett a genouai konferencia elé. Az egyezmény minden aláírója kötelezné magát, hogy tíz évig tartózkodik minden azon államok megtámadásától, amelyek ezt az egyezményt aláírták. Ha mégis ilyen támadás történnék, akkor az aláíró felek egyöntetűen a támadó fél ellen fordulnának.

A franciák elfogadják a tízéves egyezményt.

A francia minisztertanács elhatározta, hogy kész elfogadni az európai békeegyezményt. Jellemző azonban, hogy milyen feltételekhez szabja az elfogadást. Először is Oroszországnak köteleznie kell magát, hogy nem támadja meg szomszédait és elismeri a békeszerződés által teremtett új államokat. A franciák további feltétele, hogy a Habsburgok és Hohenzollern-ek nem térhetnek vissza trónjaikra. Azokat az államokat pedig, amelyek Franciaország szövetségesei, tehát Belgiumot, Lengyelországot valamint a kis antantot nem kötelezik leszerelésre. Mit jelentene ez egyebet, mint Franciaország uralmát Európa fölött?

Angol-német szövetségről írnak a franciák.

Mialatt a francia delegátus Párisba utazott, hogy kormányának részletesen beszámoljon a genoui eseményekről, azalatt Lloyd George mélyreható tárgyalásokat folytatott a német kiküldöttekkel. A tárgyalások kezdetben gazdasági kérdésekre vonatkoztak, de aztán a politikára tértek át. Lloyd George azt bizonyítottatta a németeknek, hogy a tízéves békeegyezményt ők is elfogadhatják. Német részről Rathenau kijelentette, hogy a tízéves békeegyezmény nem egyéb, mint újabb dac-szövetség a legyőzött államokkal szemben, tehát megerősítése az igazságtalan békekötéseknek. A tárgyalásokról a németek végül is megelégedéssel távoztak el. A hivatalos francia újság szerint Lloyd Georgenak ez a tárgyalása azt bizonyítja, hogy az *angol-német-orosz szövetséget* többre becsüli mint az *angol-francia szövetséget*.

Az angol munkások megnyilatkozása. Az angol munkások politikai szövetsége nagy gyűlést tartott közelebről. A végrehajtó-bizottság hat millió munkás nevében felszólította Lloyd Georget, hogy ismerjék el az orosz kormányt, mert Európát csak úgy lehet ujjaépíteni. A munkáspárt továbbá azt is követelte, hogy Németországot vegyék föl a népligába.

Választási mozgalmak Magyarországon. Az előjelekből arra lehet következtetni, hogy a Bethlen-kormány egységes pártja nagy többséget fog szerezni a választásokon. A magyar sajtóban heves támadásokat intéznek egymás ellen a pártok. A Habsburg-pártiak azzal vádolják a kormányt, hogy a királyi családot nem segítette a számkivetés idején. A kormány kimutatja, hogy az utóbbi években 5 millió korona segílyt utalt ki a királyi család részére, ennek egy részét azonban a király közelebbi parthívei politikai célokra fordították.

A magyar országgyűlés összehívása. Horthy kormányzó az országgyűlést június 16-ára összehívta. Erre való tekintettel a belügyminiszterium rendeletet adott, amelynek értelmében a választásokat május 28-án és június 3-án fogják megtartani.

Apponyi kitart a Habsburgok mellett. Apponyi Albert gróf nyílt levelet intézett jászberényi választóihoz, amelyben ellenzéki magatartását magyarázza meg. A főakadály, amely közte és a kormány között fennáll, a trónfosztó törvény. Apponyi szerint ez a törvény nem akadályozhatja meg azt, hogy a nemzet Károly fiát, Ottót törvényes királynak tekintse. Ha most a külső erők miatt nem is lehet Ottót megkoronázni, azt minden eszközzel meg kell gátolni, hogy a törvényes király megkerülésével más jusson a trónra.

A kiadóhivatal kérése!

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, akiknek előfizetése lejárt, méltóztatassanak az előfizetési díjakat beküldeni, hogy lapunk elküldése akadályba ne ütközzék. Mindenik tisztelt olvasónk tudja, hogy mikor jár le előfizetése, kérjük az összeg beszolgáltatását külön felkérés nélkül, minthogy a levelezés a postadíjak nagysága miatt nagy terhet ró szerkesztőségünkre.

Az utalvány szelvényen kérjük annak jelzését, hogy a befizetett díj az előfizetés megújítására vonatkozik.

Új előfizetőinket ismételtén kérjük, hogy a nevet, a lakhelyet tisztán, olvashatóan sziveskedjenek kiírni, a helység nevet, valamint a vármegye nevét magyarul és románul is írják ki az előírt rendelet értelmében.

Egy községből több előfizető vagy előfizetést megújító olvasónk egy utalványon küldheti be az előfizetési díjat, ez esetben kérjük a szelvényen a nevek jelzését. Tisztelettel értesítjük azon olvasóinkat, akik előfizetésüket meg nem újították, hogy amennyiben két heten belül előfizetési díjukat nem küldik be, a lap küldését beszüntetjük. Előfizetési díjak az alábbi címre küldendők: Minerva r.-t. Cluj—Kolozsvár. Str. Regina Maria (volt Deák Ferenc utca) 1 szám.

Naptár. 1922. máj. 11-től máj. 20-ig. A hold fényváltozásai: Holdtölte 11-én. Utolsó negyed 18-án. Vásárok: Máj. 12. Magyarlápos, Petrozsény, Tasnád. 13: Déva, Korond, Szamos, Ujfalu. 15-én Gernyeszeg, Nagyborosnyó. 16-án Homoródszentmárton, Németbogsán, Párdány, Toroczko. 17-én Nagyfalu. 18-án Alsószopor. 19-én Kibéd, Krasznabélték, Radna, Sósmező. 20-án Alsószuk, Ispánmező, Mikeszásza, Sulelmed. Ha valamilyen vásár ünnep- vagy vásánapra esik, akkor rendszeren a rákövetkező napon tartják meg.

Ferdinánd király Lupényban. A rettenetes bányaszerencsétlenség Ferdinánd királyra is lesújtó hatást gyakorolt. Szárnysegédei kíséretében Lupényba utazott és tekintélyes összeget osztott ki az áldozatok hátramaradottjai között.

Nagy Károly püspök Budapestten. Nagy Károly az erdélyi református egyházkerület püspöke, Budapestre utazott az egyházkerület egyes, még függőben lévő ügyeinek lebonyolítása végett.

Az Unitárius egyházi főtanács Az idén az unitáriusok nagy ünnepségek között fogják megtartani főtanácsi nagy gyűlésüket. Amerikából és az angol unitáriusok közül ugyanis sokan készülnek az erdélyi hitrokonok meglátogatására. Az unitárius egyház vezetősége a főtanács keretében akarja kifejezni háláját azért a nagy anyagi és erkölcsi támogatásért, amelyet az amerikai és angol hit-testvérek ezekben a nehéz időkben nyújtanak. Megjelenésüket eddig a következők jelentették be: Az amerikai unitárius társulat főtitkára Coraish C. Louis, az angolok főtitkára Dr. Mellone, továbbá Parkins P. westoni, Speight bostoni, Redfen liverpooli lelkészek. A főtanácsot valószínűleg július utolsó napjaira fogják kitűzni.

Majláth püspök gyulafehérvári ünneplése. A huszonöt éves jubileum alkalmából Majláth püspököt a pápa római grófiá (pápai trónállóvá) nevezte ki. A kinevezést Marmaggi Ferencz bukaresti pápai nuncius nagy ünnepségek közt adta át.

Ferdinánd király a következő üdvözlő sürgönyt küldötte a főpásztornak:

Majláth gróf erdélyi püspök Ökegyelmességének
Gyulafehérvár

Öfelségének a királynak parancsából megbízást nyertem arra, hogy excellenciád 25 éves püspöki jubileuma alkalmából Felséges Uralkodónk őszinte szerencsakívánatait fejezzem ki. Az Uristen kegyelme biztosítson önnek számos éven át tartó keresztény főpásztori működést

Misu,

a királyi ház ministere.

Majláth püspök a király hozzáintézett üdvözlétre szintén táviratilag mondott köszönetet.

Küldöttség a tisztviselők ügyében. Az esküre jelentkezett magyar közalkalmazottak visszavétele, elhelyezése, illetve nyugdíjazása ügyében a közalkalmazottak alkalmi bizottsága Mihályi Tivadar egységesítő miniszternek a vonatkozó memorandumokat Zigre Miklós kisebbségi miniszterhez leendő eljuttása céljából átadta. A memorandumokat küldöttség fogja Bukarestbe vinni az illetékes tényezőknek. A küldöttséget, mely ágazatonként csoportosítva 7—8 tagból fog állani, Ugron István volt miniszter, szövetségi alelnök fogja vezetni a királyhoz és a miniszterelnökhöz. A küldöttség e hó 15-én kel utra.

Zita volt királynénak és gyermekeinek sorsa.

Bethlen miniszterelnök Genuában hosszas tárgyalásokat folytatott abban az irányban, hogy Zitának és gyermekeinek sorsát az utódállamok rendezzék. Állítólag Bethlen azt akarta keresztülvinni, hogy Zitaék Magyarországra költözhessenek. Ez ellen a kisantant kézzel-lábbal tiltakozik s az eltartási költségekhez csak úgy hajlandó hozzájárulni, ha a király utódait Olaszországban internálják. A kérdés végül is megoldatlanul maradt. Egy másik hír szerint Zita a spanyol király védelme alatt Madridban fog letelepedni.

Amerikai magyarok pénze. Hivatalos kimutatás szerint az elmúlt év folyamán közel ötven millió dollárt küldtek haza Amerikából a kivándorolt magyarok. Magyar valutában ez az összeg négy milliárd koronának felel meg. A magyar földbirtokreform végrehajtásánál számolnak azzal is, hogy a visszavándorlók szintén földhöz jussanak.

Egy ideig nem lehet Amerikába utazni. A Bukarestben székelő amerikai konzulátus jelentést tett közzé, amelynek értelmében folyó évi július hó elsejéig nem láttatja a kivándorló román állampolgárok utlevelét. Amíg ez a korlátozás tart, bárki hiába fordul kivándorlási ügyben az amerikai konzulátushoz.

Gazdák ünnepe. A gyergyóvidéki gazdasági egyesület gazdanapja április 30-án zajlott le Gyergyó-szentmiklóson. A összejövetelen nagy számmal jelentek meg a környék székely gazdái, valamint azok a lelkes és fáradhatatlan vezető emberek, akik a népmozgalmak szervezése terén máris annyi hálára méltó érdemet szereztek. A gazdanap programja Isen nevében kezdődött és főlemelő események között folyt le. Szakemberek legjobb tudásukat tárták a nép elé az állattenyésztés időszerű kérdéseiről, a gazdák pedig sok gonddal fölnevelt állataikat állították közszemlére. Bizonyosságot tettek arról, hogy a székely gazda, főleg az állattenyésztés terén nagy gyakorlati érzékkel rendelkezik, amely meg fogja őt abban segíteni, hogy a mostoha viszonyok által leromlott állattenyésztést újból fölvirágoztassa. Kiváló eredményeikért már is sokan kaptak jutalmat és dicséret okleveleket. Az ünnepségek gyönyörű pontja volt a fölvonulás négyes-hatos fogaton. A nagyszerű gazdanapot a gyergyó-szentmiklósi műkedvelők a Falu rossza című népszínmű művészi előadásával fejezték be.

A felekezeti iskola munkája. Magyarózd ref. ifjusága húsvét másodnapján a ref. felekezeti iskola javára táncal egybekötött műkedvelői előadást rendezett. Előadták Tóth E. „Falurosszáj”. A lélekemelő s mindenben dicséretes játék itt is felszínre jutatta, hogy a falu kulturája és a felekezeti iskola: édes ikertestvérek. A szintiszta magyar falu református népe legyen büszke felekezeti iskolájára és a mellette virágzó ifjusági egyesületére, amelyik dicséretes sikerrel birkozott meg a legszebb, de legnehezebb magyar népszínmű előadásával. A főszerepet a felekezeti tanító: Nagy Kalmán játszta igazán ügyes alakítással. Dicséretet érdemelnek a többi szereplő falubeli fiatalok is. A szervezés és rendezés sok-sok fáradságért s a buzgóságért illesse elismerés részünkről a ref. lelkészt és a Radák uradalom derék intézőjét.

Kiütéses tifuszjárvány fenyeget. A járványos betegségek legfélelmesebbje: a kiütéses tifusz itt is, ott is jelentkezik. A múlt héten tizenegy kiütéses tifuszban szenvedő beteget hoztak be a torda-aranyosmegyei lndal községből Kolozsvárra a járványkórházba. Hír szerint Torda-Aranyosmegyében terjed a járvány s Moldovából szintén tifusz-eseteket jelentenek.

Népszámlálás Magyarországon. A magyar statisztikai hivatal most tette közzé Magyarország múltévi adatait. Eszerint az országnak a múlt évben nyolcmillió-százötvenhat ezer lakosa volt.

A kivitel rendezése. Az új kiviteli rendelet, amelyen a kormány már hivatalbalépése óta dolgozik és amelynek késedelmes elkészítése oly sok zavart okozott, a napokban megjelenik a hivatalos lapban. A minisztertanács ugyanis tegnap döntött ez ügyben és a kiadott kommuniké szerint a következőket határozta el: A tojás, sajt, turó és egyéb tejtermékek kivitele tilos. A marha kivitele szabad, de 50%-ot a kormány által megjelölendő áron a borsó fogyasztásnak kell átengedni. A sertés kivitele szabad, egyharmad része azonban a belföldi fogyasztásra megy. A hagyma és a burgonya kivitele egyharmad rész bezolgáltatása esetén szabad. A bőrök kivitele tilos. A belföldi szükséglet fedezésére külön vonatokat fognak beállítani. A minisztertanács nem látta szükségesnek az áruk árát is megállapítani. Az árukra vonatkozólag az illető község maximális árai irányadók.

Valuta-jegyzések. A külföldi pénzek ára május 5-én Kolozsvárt a következő volt:

1 dollár	= 139.— leu
1 font sterling	= 625.— "
1 svájci frank	= 27.25 "
1 líra	= 7.50 "
1 francia frank	= 12.00 "
1 cseh korona	= 2.74 "
1 dinár	= 1.87 "
100 német márka	= 49.50 "
200 magyar kor.	= 18.50 "
100 osztrák korona	= 1.75 "

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETTUDOMÁNY

Egy időszerű kérdésről.

— A legelők ügye. —

Minden gazda jól tudja, hogy a jó legelő az okszerű állattenyésztésben milyen fontos tényező s mégis azt tapasztaljuk, hogy a legtöbb közös legelő olyan, mint a gazdátlan jászág: elhanyagolt, elgyötört, kopár s tövist és burjánt termő.

Ezt, aki szíven viseli a kiskgazdák sorsát, szó nélkül nem hagyhatja. Ezért innét szólok azokhoz, kiknek módjukban van az elárvult legelőkön segíteni: a falvak értelmesebb kiskgazdához.

A legelőgazdálkodásban három dolgot kell különösen figyelembe venni: 1. a legelők célszerű berendezését, 2. a legelők rendszeres gondozását és 3. a legelő okszerű kihasználását.

A legelőt úgy kell berendezni, hogy azon a jászág a nap tikkasztó melege, a bögölyök és a legyek, valamint a zivatarok és hideg szelek ellen menedéket, főként pedig szomjuságának oltására üde, tiszta és egészséges vizet találhasson. Ezért a csupasz legelőn — annak nagyságához képest — egy vagy több helyen ültessünk

árnyékot, esetleg más hasznot is adó fákat s a fák között ássunk bő és egészséges vizet adó kutakat, melyeknek környékét állandóan szárazon és tisztán kell tartani. Építsünk továbbá olyan felszert, amelybe a legelőre kihajtott jászág a hideg szelek elől megfuzódhatik s e felszerben állítsunk fel olyan szókat, melyekből a jászág a marhasót kedvére nyalogathassa. Erdély havasi legelőin mindebben ritkán van hiány Ellenben itt is, mint mindenütt, meg kell szivlelni a következő dolgokat:

A legelőn található apró-cseprő bokrokat, töviseket, gaznövényeket szorgalmasan irtassuk, a vakondtúrásokat és hangyabolyokat egyengessük el, a kutakat és azok környékét tartsuk tisztán, a felkopaszodott helyeket fűmaggal vessük be, a legelőt legalább minden tavaszon egyszer jól fogassoljuk meg s ha a körülmények engedik, minden 3—4 évben hintssuk be több évre kiható foszfortartalmu műtrágyával.

A legelőt nem szabad jászággal tulterhelni. A legelő minőségéhez képest egy felnőtt — körülbelül 500 kg. élő súlyu — jászágra 1—3 hold legelőt kell számítani minőség szerint. Nem célszerű ugyanarra a legelőre kihajtani a szarvasmarhát, lovat, juhot és sertést, hanem jelöljünk ki lehetőleg minden állatfaj számára külön legelőt, még pedig — ha módunkban áll — a szarvasmarhának hosszú-, a lónak ropogós-, a juhnak apró-, ritka és keményfüveit benőtt, a sertésnek pedig nedvesebb helyen fekvő legelőt. Ha külön legelőt nem adhatunk mindegyik állatfajnak, akkor szakaszosan legeltessünk és pedig: először a szarvasmarhát, utána a lovat, azután a juhot engedjük a legeltetés alá kertülő szakaszra. A sertést és a baromfit pedig zárjuk ki az ilyen legelőről. A jászágnak a legelőre való kihajtásával nem szabad sietni, mert a gyenge fű nem is ad még elegendő táplálékot s a korai taposástól hamar tönkre is megy a legelő és így a korai legeltetésből több a kár, mint a haszon. Erősen sáros időben se legeltessünk.

A legelők tisztántartását, a gyomok, tövisek és haszontalan bokrok irtását, a fák, felszerek és kutak védelmét szigorúan kívánjuk meg a pásztoroktól, akkor legelőink nem jutnak a közös ló sorsára s meghozzák a kellő hasznot. Elhanyagolt legelőink siralmas állapota miatt nem kell mások előtt szégyenkeznünk s a lelkünk is örül, ha a koplaltató legelő helyett üde, selymfüves, dus legelőre engedhetjük ki szabad természet után vágyakozó jászágainkat.

Nagy Béla.

Ingyenes méhészeti tanfolyam Kolozsváron. Az Erdélyrészi Méhész Egyesület folyó-évi május hó 22-től június hó 2-ig ingyenes méhészeti tanfolyamot rendez a méhészet iránt érdeklődő kiskgazdák és egyéb foglalkozást űző felnőttek, valamint közép- és főiskolai

tanulók és teológusok részére. A tanfolyamon férfiak és nők, fiuk és leányok egyaránt részt vehetnek. A jelentkezéseket elfogadja az E. M. E. titkári hivatala Kolozsvárt, Attila-utca 10 szám alatt.

Az előadások az E. M. E. Attila-utcai titkári hivatalában s a házsongárdi méhészeti telepén fognak megtartatni naponta délután 4 órától kezdődőleg. A tanfolyam előadói tisztségét *Boga Lajos dr., Balázs Péter Kriemniczkyné, Frölich Ilona, László Márton dr. és Péter Béla dr.* voltak szívesek elvállalni.

Vásári hírek. Egy cikkben, amely a marha-árak alakulásával foglalkozik, a következőket olvassuk: Április első felében az erdélyi marhát leginkább keletre, Törökországba, Egyiptomba és Görögországba szállították. Ujabbán a kivitel nyugat felé, Ausztriába és Csehországba irányul, sőt francia kereskedők is jelentkeznek az erdélyi piacon. Az élénk kereslet okozta, hogy míg a hónap elején átlag kgként 12 lei volt a marha élő-sulya, addig a hónap vége felé 16—19 leire emelkedett. A nagyszombati vásáron, amely április 29-én zajlott le, egy pár jó ökörért 27—28 ezer leit adtak, sőt 36 ezerért is yették a legszebbjét. Míg a vágómarhának az ára hatalmasan emelkedett, nem mondható kedvezőnek a tenyész-állatok árának alakulása. Ugyancsak a nagyszombati vásáron pinsgauti bikák átlag 10 ezer leiert keltek el, a szimenthali bikákért 12—13 ezer leit fizettek.

A barcasági cukorrépatermelők megegyeztek a bodfalusi cukorgyárral az 1922. évi répabeváltási árak tekintetében. Mint értesülünk a répa minimális ára 100 kg.-ként 42.50 leiben állapított meg. Amennyiben a cukor ára 15 leinél magasabb volna, az esetben kilogrammonként minden 1 L cukor áremelkedés esetén 2 L-jel emelkedik a répa 100 kg.-kénti ára.

Ingyen Méhészeti Utmutatót küld az Erdélyrészi Méhész Egylet azoknak, akik postai költségre 2 L-t beküldenek az egyesület titkári hivatala címére (Kolozsvár, Attila-utca 10. szám).

A sváb gazdák gyűlése. A Sváb Gazdasági Egylet most tartotta meg ezévi közgyűlését Temesváron, amelyen határozati javaslatot hoztak, amelyben kimondták, hogy a kormányhoz felírják a *szabadkereskedelem, a rekvirálások és maximálások beszüntetése tárgyában.*

A székelykeresztúri állatvásáron a bárányos juhok minőség szerint 350—450 leiert cseréltek gazdát.

Utastás aranka irtására. 1. A csak egy évre művelt táblában: A bejárás alatt észreveit legkisebb arankafoltot is karóval megjelöljük. Ezután az összes foltokat lekaszáljuk, vagy lesarlózzuk. Úgyeljünk arra, hogy mily messzire nyulnak be az aranka szárai a vetésbe, s egy jó lépéssel inkább tovább kaszáljunk, mintsem bent maradjon a fonalából valami rész. A lekaszált arankás takarmányt összegyűjjük, ott a folton

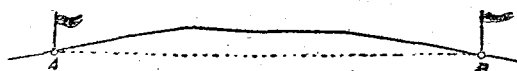
szalmával keverve elégetjük, helyét felássuk és fűmaggal bevetjük. Az esetben, ha magba még nem ment az aranka, lehet gondosan összeszedve, a takarmánnyal együtt feléteint. 2. A több évre művelt táblákon: Ugyanígy járunk el, de még gondosabban, tehát a takarmányt semmiesetre sem hurcoljuk el a foltokról, hanem ott szalmával keverve elégetjük és ásóval beássuk, a foltot fűmaggal újra vetjük, de karóval megjelöljük és időnként megvizsgáljuk, hogy nem fejlődött-e azon a helyen ismét aranka?

Mint hogy kétféle aranka faj fordulhat elő a takarmányban s ezeknek foltjai is különbözök, erre is figyelniünk kell. Az apró szemű aranka jól szembe ötlő foltokat okoz, ez a mint megjelenik, rögtön látható. A nagyszemű aranka kezdetben nem okoz foltokat, hanem észrevétlenül kuszlik a vetésben, csak ha elhatalmasodott, ekkor öli meg, sokkal nagyobb területen a takarmányt, s ekkor látunk foltokat. Azért be kell járni a táblát és figyelni a takarmány közeit, nem rejtőzik-e már benne a nagyaranka? Ilyen helyet karóval megjelölünk és úgy járunk el, mint a 2. pont alatt írtuk. Az irtást, vizsgálatát minden 2 hétben kell gondosan mindaddig végezni, míg teljesen ki nem pusztult az aranka.

A méz apológlája című munkát ingyen bocsátja az Erdélyrészi Méhész-Egylet azon tagjai rendelkezésére, akik a titkári hivatalba érteite jönnek, vagy 2 lei postai portót küldenek be az egyesület titkári hivatala címére (Kolozsvár, Attila-utca 10.)

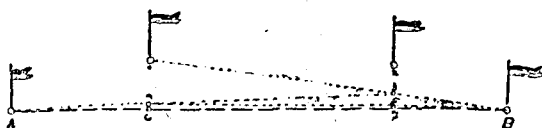
Belföldi gabona árak. Nagyvárad, Buza 370.— rozs 320.—. Brassó, Tengeri 310.—, buza 380.—, Temesvár, Buza 360.—. Arad, Buza 380.—, tengeri 340—350, árpa 320—330, zab 370 lei métermázsánként.

A földmérés esetei.

Ha terepalakulat pl. a fenti, mi a teendő? A) pont-ról nem látjuk B)-t, sem rajtuk kívül nem találunk oly közeli pontot, a honnan mindakettő látható volna. Elsősorban is megjelöljük a két végpontot egy-egy egyenesen felállított ruddal. Ezután A)-ból kiindulva körülbelül B) irányába annyira haladunk, míg B)-t meglátjuk, ott megállunk. Ugyanezt megteszi a társunk B)-ből kiindulva A) pont felé. Ő is annyira fog előhaladni, míg A) pontot jól látja.

Tegyük fel, hogy az elhelyezkedés alábbi volna.

A kitézést megindítja az 1-es, a rudat jól letűzi

és előírás szerint melléje áll és pontosan beinti a 2-öst az 1—B) irányba, tehát a 3. számú helyre, a hármashelyen jól letúzi most ő a rudját és beinti az egyest a 3—A) irányba, tehát a 4. számú helyre, most ismét az egyes tűzi le a rudját azon a helyen és beinti a 2-öst a 4—B) irányba, tehát a 5. számú helyre, most ismét a kettős tűzi le a rudját az új helyén és beinti az egyest az 5—B) irányba, tehát a 6. számú helyre, itt letúzi ismét az egyes rudját és beinti a kettőst a 6—B) irányba, tehát a 7. számú helyre, a kettős rudat a helyen letúzva azt fogja látni, hogy az egyes helye benne van a 7—A) irányban is, minthogy a kettős rud 7. számú helye is pontosan benne van a 6—B) irányban, bizonyos hogy az egyenes vonal ki van tűzve.

Egy nehezebb feladatot is közlünk azok számára, akik cikksorozatunk tárgya iránt mélyebben érdeklődnek.

Az eddig tárgyalt kitzzési módok nyílt terepre valók, ahol fák nem gátolnak bennünket, miért is ezekkel erdőkben csak úgy boldogulhatnánk, ha az utunkba került fák levágásával nem okoznánk kárt és ha nem volna oly időtrábló munka a sok fa levágatása. Szükség esetén tehát egy megfelelőbb eljárást ajánlunk, az úgynevezett „hátrafelé való meghosszabbítást mint közvetítő alapot”. Legyen a kitzzendő vonal az alábbi A)—B) vonal.

A kitzzéssel A)-tól indulunk B) felé. Felette fontos a kitzzésnél a legeiső rudnak az elhelyezésre, mert ezzel rögzítjük meg az irányát a kitzzendő közvetítő alaphoz. Ha sikerül a rajz szerinti D) pontot, vagyis az első, az A)—B) vonalhoz közel kitzzeni, akkor az utolsó pont, a rajz szerinti N) pont, sem fog igen távol esni a másik végponttól, jelen esetben a B) ponttól. Megjegyzem, ha netán igen messze esnék (50—60 ölre), akkor a közvetítő alap kitzzését újból kell megkezdeni.

Legyen tehát az első kitzött pont L). Innen tovább haladunk annyira, hogy lássuk még az A) és L) pontokat, itt felállítjuk az iránymutatót és addig tojkozgatjuk, míg ennek függőleges szála az A)—L) irányban teljesen egy irányban van. Ha ez bekövetkezett, meghosszabbítottuk az A)—L) vonalat hátrafelé. Ugyanígy járunk el a P), E) C) és N) pontoknál. Általános szabályként meg kell említenem, hogy a zászlórudak 2 méternél hosszabbak ne legyenek, feltétlenül függőlegesen állíttassanak fel; a meghosszabbítás semmi esetre sem lehet hosszabb annál, ami szerint meg lett

hosszabbítva. Vagyis az L)—G)-vel jelölt vonalrész nem lehet hosszabb az A)—L) vonalrészénél s így tovább és végül, hogy az utolsó pont, jelen esetben az „N”, azon pontja az A)—X) vonalnak, ahonnan a B)-re merőleges (léckereszt) vethető.

Következik tehát, hogy az A) N) B) háromszög, derékszögű háromszög. Ha továbbá az egyes rudaknál ugyancsak merőlegeseket sajtolunk, akkor mind mennyi derékszögű háromszöget nyertünk, melyek egyúttal „hasonlók”.

A hasonló hármasszögek ugyanis alakra nézve megegyeznek, területük szempontjából azonban különbözök és ezek a mi háromszögeink éppen ilyenek. Ezekre áll az a szabály, hogy megfelelő adataik arányosak.

Ha tehát a kitzött vonalat pontosan megmérjük és megmérjük továbbá az N)—B) merőleges hosszát, akkor képesek leszünk kiszámítani az L)—K), G)—H), P)—R), az E)—F) és a C)—D) rövidebb X—X₁, X₂, X₃ és X₄ merőlegesek hosszát is. De mit jelent ez? Azt hogy minden egyes zászlórudtól mennyit kell mérni, hogy az A)—B) vonalnak valamely pontját megtaláljuk, jelen esetben a K), H), R), F) és D) pontokat. De ha ezeket ismerjük, akkor ki is tűztük az A)—B) vonalat.

Lássuk tehát a számítást:

1. Az ANB és ACD háromszögekből:

$$AN : AC = NB : CD, \text{ AN azonban } = 196, AC = 170, \\ NB = 15, \text{ helyettesítve lesz: } 196 : 170 = 15 : X_1, \\ \text{innen } X_1 = \frac{170 \times 15}{196} = 13 \text{ öl.}$$

2. Az ACD és AEF háromszögekből:

$$170 : 142 = 13 : X_2, X_2 = \frac{142 \times 13}{170} = 10,8 \text{ öl.}$$

3. Az AEF és APR háromszögekből:

$$142 : 110 = 10,8 : X_3, X_3 = \frac{110 \times 10,8}{142} = 8,4 \text{ öl.}$$

4. Az APR és AGH háromszögekből:

$$110 : 76,0 = 8,4 : X_4, X_4 = \frac{76 : 8,4}{110} = 5,8 \text{ öl.}$$

5. Az AGH és ALK háromszögekből:

$$76 : 40 = 5,8 : X_5, X_5 = \frac{40 : 5,8}{76} = 3,0 \text{ öl.}$$

A további teendőnk most már semmi egyéb, mint a kiszámított hosszakat a természetben kitzzeni. Elmegyünk az L) ponthoz, ott felállítva a léckeresztet, az A)—L) vonalról kijelöljük a merőleges irányát, rámérjük a 3 ölet és ott lesz a K) pont. Ugyanezt végezzük a G) ponton, ahol 5,8. a P) ponton 8,4, az E) ponton 10,8 és a C) ponton 13 ölet mérünk a merőlegesre és így meghatároztuk a H), R), F) és D) pontokat, illetve kitzztük az A)—B) vonalat.

A kolozsvári ipartestületi kongresszus eseményei.

— Folytatólagos közlemény. —

A kongresszus első napjának utolsó eseménye a munkásbiztosító és betegsegélyző pénztárak sorsának a megtárgyalása volt. Előadó Mészáros Dénes (Nyárádszereda). Ékes szólással elmondott beszéde után írásbeli határozati javaslattal állott elő Szabó Károly nagyváradi műasztalos. Szabó javaslatát a hozzáfűzött magyarázatok alapján a kongresszus egyhangulag elfogadta. Lapunk úgy a határozati javaslatot, mint Szabónak az egyes pontokhoz hozzáfűzött értékes magyarázatát a szerző tollából az alábbiakban közli.

Javaslat.

Az erdélyi és bánági ipartestületek kolozsvári nagygyűlése foglalkozván a munkásbiztosító pénztáraknak az államosítás óta úgy a munkaadók, mint a munkások hátrányára megváltozott helyzetével, a panaszok és sérelmek sorozatából megállapítja, hogy azok a legnagyobb részben annak a körülménynek tudhatók be, hogy az érdekelt munkaadók és munkások megfosztottak azon legegységesebb jogaiktól, hogy a saját pénzükhöz fenntartott és tisztán munkásvédelmi célokat szolgáló intézmény vezetésében és ellenőrzésében az arra hivatott törvény értelmében részt vehessenek. Ezért kívánja:

1. a munkásbiztosító pénztárak autonómiájának a visszaállítását, a tisztviselőválasztások kikapcsolásával, amit az állam magának tartott fenn,

2. kívánja a baleseti járulékokra kirovott előlegek szedéseinek beszüntetését és további kivetések megszüntetését, mivel a baleseti kártalanítások fedezésére jóidőre elegendő pénz áll a baleseti pénztár rendelkezésére,

3. kérjük az illetékes legfelsőbb hatóságokat, miszerint rendeljék el sürgősen annak megállapítását, hogy a román impérium bevezetése óta mennyi a baleseti kártalanítások teljes összege. Ennek alapján az érdekeltek, t. i. a munkaadók és a munkások bevonásával, szakértők meghallgatásával készítsenek új táblázatot, amelybe az így beszerzett statisztikai adatok alapján állapítsák meg a különböző üzemek veszélyességi arányait, amelyek alapján lesznek majd kivihetők a baleseti járulékok a szükségletnek megfelelő összegek erejéig,

4. továbbá megállapítja a kolozsvári nagygyűlés, hogy az érdekeltek által bevezetett órási összegek hovatartozásáról és mikénti fölhasználásáról semmit sem tud.

Mivel pedig ezen összegek csakis munkásvédelmi célokra használhatók, kéri azért a nagygyűlés, hogy a pénztárak központi vezetősége tegye közzé vagy más alkalmas módon közölje az érdekeltekkel, hogy a befolyt összegeket hogyan használta föl; továbbá kérjük annak megvizsgálását, hogy a nagyszebeni központi gyógyszer-tár veszteségeit mennyiben okozták a kerületi pénztárak s ha az előállított veszteségeket a kerületi pénztárak nem okozták, abban nem hibásak, akkor hogyan lehetséges, hogy a felosztásban levő központi gyógyszer-tár összes hasznavehető és haszontalan áruinak átvételére és tartozásainak kifizetésére kényszerítik a kerületi pénztárakat.

5. végül kéri a nagygyűlés, hogy a munkásbiztosító pénztárak keretein belül a nemzeti kisebbségek részére úgy a trianoni békeszerződésben, valamint a gyulafehérvári történelmi nevezetességű határozatokban biztosított és többszörös miniszteri ígérekkel megerősített szabad nyelvhasználati jogok épségben tartását és e célból annak elrendelését, hogy a kerületi pénztárak által kibocsátott nyomtatványok, igazolványok stb. a román szöveg mellett magyar, illetve német szöveggel is láttassanak el.

(Indokolás a jövő számban.)

MULATTATÓ

Székelyek hazája.

*Ma is hideg vagy székelyek hazája,
Mint Szeőke Ambrus énekelt meg;
De változatlan az a tiszta láng is,
Amely szívünkben érted oit remeg.*

*A fenyvesek közt a kicsiny fatucskák
Ma is, mint régen, bájos-átmodók;
A Maros partján ma is úgy dalolnak;
Turáni dalra hűn figyel az Olt.*

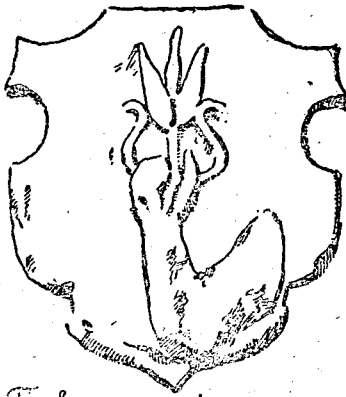
*Ha jó az est, a bűvös atkonyatban
A hazatérő nyáj kolompja cseng;
Fenn a tejuton Csaba népe vágdat,
S lenn méla arccal bólogat a csend.*

*Menyasszony-bájad láttán felvidulva,
A szívbe dal gyul s a dalon remeny...
Mert minden székely e föld poétája,
S áldón borul rá szive zengő szárnya,
Mint egy fohászos, nagy, szent költemény...*

Földes Zoltán.

A tulipán.

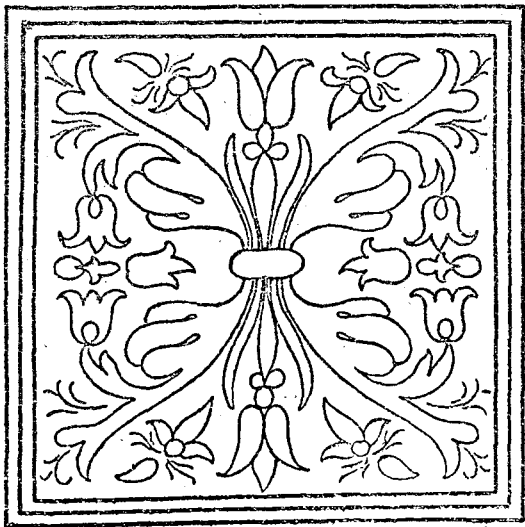
Virágnylás ideje van. A kis kertekben szinte napról-napra újabb virágok gyöngörködtenek. Feslik, nyiladozik már a tulipán is, mely nekünk magyaroknak valahogy kedvesebb, vonzóbb, mint a kikelet többi bájos virága, mert ezt szinte nemzeti virágunknak tekintjük. Hiszen nemcsak kertjeinkben ápoljuk szerető gond-
dal, hanem ott van varrótásainkban kihímezve; asztal-
osaink a butorokra, fazekasaink az edényekre egyéb
díszítések mellett tulipánt festenek; ott van a faragott

Tulipán-dísz régi
kolozsvári sír-
kően. 1625.

cifra kapukon, sőt sokszor megtaláljuk az Isten házá-
ban is a padoknak, mennyezetnek, karnak, sőt magá-
nak a szószéknek, vagy a szentedényeknek, sírkövek-
nek díszítései között.

De honnan is van, hogy magyar ember legkülön-
bözőbb eszközeinek, butorának, házának díszítésére
éppen a tulipán képét szereti annyira használni? Hiszen

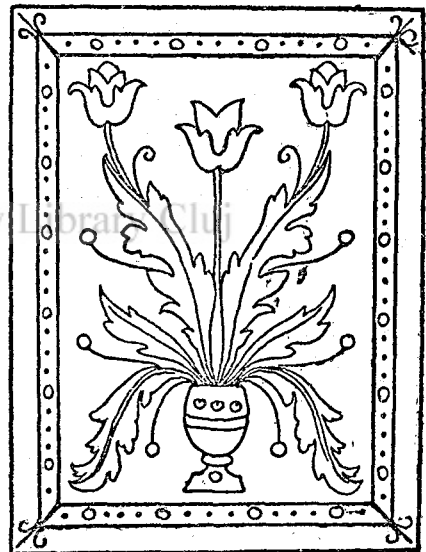

Tulipános részlet a pécsi
református templom meny-
nyezetéről 1661.

ezernyi féle virágunk közül több van, mely színesebb,

szébb, illatosabb, feltünőbb, mint a tulipán; sok egész
nyáron át pompázik, míg a tulipán nagyon rövid életű,
1—2 hét alatt elvirágzik. Mi is az a titokzatos erő és
honnan jön, ami kezűnket, mikor valamit díszíteni aka-
runk, mégis éppen a tulipánra irányítja? Hosszu törté-
nete van ennek, mely évezredekkel nyulik vissza a
múltba s messze keletre vezet, a magyarok őshazájába.

A közelmúlt viharai sok embert messze elsodor-
tak. Akiket sorsuk arra a területre vetett ázsiai Orosz-
országban, mely Szibéria és Taskent (Perzsia mellett fekvő
nagy város, hol egy nagy fogolytábor volt) között ter-
tül el, fogságuk szomorú hányattatásai közben bizo-
nyosan nem is gondoltak arra, hogy ugyanazt a földet
tapossák, melyen őseink réges-régen éltek. Óriási nagy
síkság ez. Déli felé kiellen homoksivatag, északi ré-
sze füves pusztá. Itt csak erről a füves pusztáról esik
szó, a homok sivatag nem érdekelhet bennünket: azon
régén sem lakott, ma sem lakik senki.

Díszitemény a nyárád
szentimrei templom
kórusáról 1676.

Szomorú, mostoha vidék ez. A tél rettentő ke-
mény, a nyár viszont kiállhatatlan meleg. A télen le-
esett, aránylag meglehetősen sok hó gyorsan olvad el s
ekkor a tél, mondhatni tavasz nélkül hirtelen nyárba
csap át. A hosszú, forró nyáron át mindössze egyszer-
kétszer esik valami kevés eső, pár óra múlva már an-
nak sincs semmi nyoma. Hanem por aztán van bőven.
A homoksivatagokról fuvó szél, mely olyan forró,
mintha fűtött kemencéből jönne, napot elborító porfel-
hőket hoz. Mikor egy-egy ilyen fakó, vöröses színű
porvihar messziről közeledik, abban a nekünk szinte
elképzelhetetlen hőségben úgy tűnik fel, mintha maga
az égbolt gyuladt volna ki. Ameddig a szem ellát ezen
a nagy síkságon, mindenütt csak apró porlepte fű s az
égbolt még aránylag szélcsendes időben is szűrke, fá-

tyolos, melyből állandóan finom por szitál alá. A szürke, aszott gyep között nincs egy üde zöld folt, mértföldeken nincs egy picinyke virág. Nincs egy madár, még csak bogarakat sem láthatni, csakugyan, mintha meghalt volna minden.

Föld-mivélésről persze itt szó sém lehet. Falt, község sincs. Hogy is lehetne, hiszen az a kevés lakosság, mely itt állattenyésztésből él, állandóan ide oda kóborol, hogy nyájának minél jobb legelőt találjon.

Ilyen áldatlan vidék ez: az év egyik felében kietlen hómező, másik felében szomorú, kiaszott avar. De hóolvadás után 1—2 héten át ezek a füves puszták olyan képet nyújtanak, melyet aki látott, sohasem feled el. Valóságos tulipán erdő tárul az ember szeme elé. Mintha csak tulipánnal volna bevetve a föld. Itt-ott akad ugyan más virág is, de azok szinte elvesznek a tulipántengerben, melynek felséges illata az akkor még pormentes levegőt egészen áthatja. De mindez alig tart 2 hélig, azontul jön a forróság, mely mindent kiperzsel, jön a por, mely mindent belep.

Aki életét itt éli le, évenként tehát csak egyszer látja szépnak a természetet, akkor is csak rövid időre; csak ekkor lát virágot, de akkor aztán egész tengeri lát belőle, mely amilyen hirtelen támad, épp oly varázslatos gyorsasággal tűnik el. Az előtt a mi kertekben gondozott, vagy réteink kedves virágai egészen ismeretlenek, éppen úgy, mint ahogy mi nem ismerjük pl. a narancs virágját. Neki jóformán csak egy virágja van, a tulipán. Természetes tehát, ha ruháját, vagy eszközét valamivel díszíteni akarja, ehhez minának alig választhat mási, mint a tulipán virágját.

Igy volt ez őseinknél is, kik az őshaza után a természettől jobban megáldott vidékekre kerültek ugyan, de a tulipánnal való díszítési mód ivadékról-ivadérra szállva, mint valami ősi örökség mai napig fennmaradt, mikor pedig ezernyi virág kínálkozik díszítési mintának, mikor a tulipánt már csak kertjeinkből ismerjük.

Gyakran hallunk az újabb időben olyasmit, hogy a magyar és székely két egészen külön származású népfaj. Nagyon merész és annyira alaptalan állítás ez, hogy még mosolyogni sem érdemes rajta; hiszen hogy

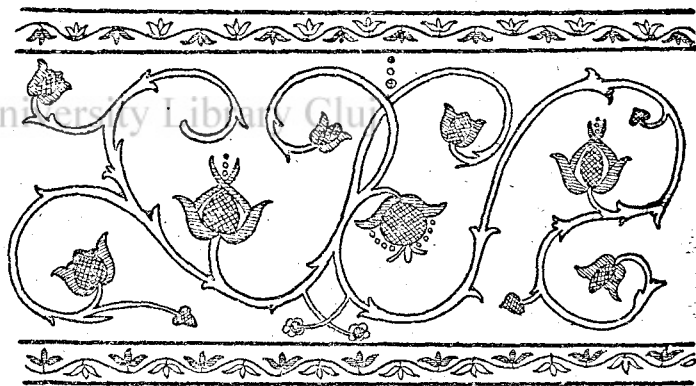
Tulipán dísz a
unárcsai templomból
a XVII. század

Magyarországhelyi
régészeti társaság
székhelyén

a székely és a magyar egy és ugyanazon nép, az mindnyájunk előtt olyan természetes, hogy bizonyítani is feleslegesnek látjuk. De ha már bizonyítani kell, akkor az idevonatkozó számtalan bizonyíték mellé én ide-sorozok még egyet és ez a tulipán. Igen, a tulipán; az a tulipán, melynek képe már 5—6 száz éves emlékcímen is rajta van, amellyel való díszítés nem használatos egyetlen velünk lakó más (román, szász) népnél sem, amely azonban csodálatos egyformasággal megvan ugy a bérciak székelyek, mint az Erdélyen túlélt magyarok varrottasain, eszközein, butorain, házain. Hiszen Petőfi dala az aiföldi bojtárról szól:

„Felteszem a tulipántos ládámat,
Furulyámat, dudámat.”

A mi tulipándíszítési módunk tulipános őshazánkból származó több évezredes ősi hagyomány. Székely és magyarnak olyan a tulipán, mint valami ősi családi címer, melyről az ősapának szétszóródott utódai évszázadok múlva is egymásra ismernek. Büszké lehetünk, kevés nép dicsekedhetik ilyen több évezredes családi címerrel. De becsüljük is meg. Legyen ott a tulipán ezentúl is kertjeinkben, legyen ott himzett, fes-

Unárcsai himzés a nyárcsözénlőről unárcsai templomból

tett és faragott díszítéseinken. Legyen továbbra is legkedvesebb virágunk, mely évezredes múlttól mesél és annyi tenger időn keresztül há kísérőnk maradt, melynek egyszerű, bájos virágjából mintha réges-rég parló ősapáink szelleme szólna hozzánk.

Dr. Balogh Ernő.

Képeinkhez.

Uolsó három századunkból a tulipándíszítésről nagyszámu és nagyon szép emlékünkn van. Ezekből mai számunkban bemutatott példákról adunk e néhány alábbi sorban fölvilágosítást.

Korra a legrégebbi *Hintz Mátyás* szép, magyar feliratos síremlékének címerpaizsba foglalt tulipánja 1626 ból, a kolozsvári temetőből. Ma már e nagy temető egyetlen ilyen régi emléke; abból az alig ötven síremlékből, mely itt 1700 előtről megmaradt.

A *pókai* (Maros-Tordam.) református templom

egyik tulipános mennyezet díszé 1666-ból való. E szép mennyezetet már régebb valami sárgás festékekkel vonták be, úgy, hogy a közölt minta leveleinek és piros tulipánjainak színe csak úgy tűt át a tudatlanságból alkalmazott takarón, mintha egy szép leányra szitát borítanának.

A *nydrádszentimrei* (Maros-Tordam.) református templom karzatán levő szép díszítményeknek évszáma nincsen; mivel azonban az ott elpusztított szép mennyezetéről tudjuk, hogy 1676-ban készült: bizonyosra vehetjük, hogy az éneklő kar is akkor készült s így minden valószínűséggel Parajdi Ilyés János székely asztalos műve, aki az elpusztult mennyezetet is festette.

Nincs évszáma a *marosvásárhelyi* unitárius egyházközség ónkannája tulipános díszítményének sem. Azonban mind a kanna, mind a díszítményei formájáról keletkezését a Thököli és II. Rákóczi Ferenc fejedelemsége idejére (1690—1711) tehetjük.

Ilyen díszítményeket akkor szelvényben használtak mind egyházi, mind világi himzéseken is. Ezek divatja sokáig fennmaradt. Egy ily szép meggypiros selyemmel és aranyszállal himzett terítőt mutatunk be a *nydrádszentlászlói* unitárius templom egyik urasztali emlékérdől.

A két utóbbi minta alkalmas arra, hogy megnagyítva újra lehimeztessük s a régieket ezzel fölújtsuk.

Két góbé.

Utóléri a csiki székely a háromszékít, amint az éppen a lovait pihenteti a kaptató alatt. Megállanak a szekér faránál s beszélgetés közben egyszer csak a csiki azt mondja a háromszékinek:

— Azt hallottam, hogy magiknak három eszik van, — ugyanbizony igaz-é?

— Hát vanni van, a micsodás! — feleli óvatosan a háromszékí.

— No mer' hát, ha megmondja, hogy a tarisnyamban hány szál kolbász van: mind a hatot magának adom — adja fel nagy ravaszul a csiki a találós kérdést.

A háromszékí varizsál valamit az ostornyéllel a kerék körül a porban s kellő előkészület után hirtelen kiböki:

— Hat!

— Jédusnak szent lelke, hogy elfalálta! — rémülődzik a csiki: — Hát mégis igaz, hogy magiknak három eszik van!

És nagy busan huzza elé a tarisnyából a hat szál kolbászt a nyertesnek.

János deák.

TERJESZTŐI ÜZENETEK

P. F. Gy. Szék. Főtisztelendő ur jó tanácsait hálással köszönjük és követni fogjuk. A naptárt csakugyan a Magyar Nép írói körének közreműködésével a főszerkesztő fogja ezuttal is összeállítani. Minden törekvése oda fog irányulni, hogy az Erdélyi Magyar Naptár nemes céljának megfeleljen.

T. I. Mezőveresegyháza. Önök tehát az ifjusági egyesületben szaváló versenyt rendeztek és jutalomképen a Magyar Népet megrendelik a nyerteseknek. Hálással köszönjük a jóakaratot és sok olyan buzgó barátot kívánunk kis lapunknak, mint annak a kedves ötletnek a fölvetője. A 7 példányt a nyerteseknek küldeni fogjuk.

Helyreigazítás. A múlt számunkban Faustinus (Kende János kolozsvári Marianumi tanár) tollából közölt és Majláth püspök jubileumára írott „Üdvözlő dal“-ba hibák csuszak be. A II. versszakban a 3-ik sorban „zeng“ helyett „reng“, a IV. versszak első sorában „hintél“ helyett „hintve“, a VI. versszak harmadik sorában „gyógyerejével“ helyett „gyógyszerével“, a hetedik sorban „szívében“ helyett „szívébe“, a VIII. versszak második sorában „most“ helyett „mert“ értendő.

Kolozsvári Takarékpénztár s Hitelbank Rt.

Kolozsvárt, Piața Unirii (v. Mátyás király-tér) 7. szám.

Alaptőkéje: 16,000,000 Lei.

Tartalékok circa: 15,000,000 Lei.

Fiókjai: Désen, Dicsőszentmártonban és Gyulafehérváron. — Affiliált intézetei: Tordearanyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely, és Bognár és Szántó Erdélyi Kereskedelmi Rt. Áruraktárai a vasut állomás mellett.

Hanemann-rács lecsiszolt széllel újra kapható. Az összes méhészeti felszerelés k. Kiváló szürke tenyész anyaméh. „Kezdődy“-féle hidegen folyó oltóviasz békeminőségben újra kapható

Dzierzon méhésznél

Nagyvárad, Teleky-utca 32.

Első Erdélyi Általános Biztosító

Foglalkozik a biztosítás minden ágával a legolcsóbb díjtét

Jéggár elleni biztosításai a gazdá

ooo Iroda: Főutca 8. szám (Első Magyar

Szépművészeti Múzeum

Cluj (Kolozsvár)